

PLAN VAN AFSLUITING EN DROOGMAKING DER ZUIDERZEE.

(Opgemaakt door de Zuiderzee-Vereeniging. — In groote trekken weergegeven door A. A. BEEKMAN).

ZUTPHEN. — W. J. THIEME & Co.

TEGENWOORDIGE TOESTAND.

Diepte. Zie het dieptekaartje. —

T. Z. der lijn **Enkhuizen-Kampen**, gemiddeld. . . . . 3,50 M.
 T. N. » » » » zijn eenige diepere geulen, o. a.:
 de overgebleven geul van den ouden **Vliestroom**, diep 5 tot 12 M.,
 toenemende in het zegat het **Vlie** tot . . . . . 21 M.,
 de **Texelstroom**, diep . . . . . 40 à 30 M.,
 eindigend in de zegaten bij den **Helder**, diep tot . . . . . 36 M.
 In het N. deel der **Zuiderzee** vallen de wad- of waardgronden bij
 gem. eb (gewoon laag water) droog.

Verskil gemiddelde eb en vloed:

bij den Helder	1,25 M.
» Medemblik	0,60 M.
» Durgerdam	0,45 M.
» Elburg	0,25 M.
» den mond van het Zwolsche Diep	0,35 M.
» de Lemmer	0,40 M.
» Stavoren	0,50 M.
» Harlingen	0,75 M.

Bij storm sterke **OPWAAIING**; vooral bij de (het meest voorkomende) Z.W., W. en N.W. stormen: dan staat het water tegen de **Geldersche, Overijsselsche** en zuidelijke **Friesche** kusten soms 4 à 5 M. hooger dan aan de **N.-Hollandsche** kust.

Bodem.

In het zuidelijk deel *grootendeels klei*.
 » noordelijk deel, waar door de sterke beweging van het water de fijne kleideeltjes in 't algemeen niet kunnen blijven liggen, *nagenoeg uitsluitend zand*.

PLAN DER ZUIDERZEE-VEREENIGING

(ZIE DE KAART).

Een groot gedeelte der **Zuiderzee AFSLUITEN** door een **DIJK** van **VAN EWIKSLUIS** (Noord-Hollandsche kust) over **Wieringen NAAR PIAAM** (Friesche kust t. z. v. Makkum).

Daarbinnen:
 4 **DROOGMAKERIJEN** en
 1 **Groot MEER** (YSELMEER) met 2 zijtakken, waarop uitkomen de **Ysel**, het **Zwolsche Diep** met **Overijsselsche Vecht**, enz., de **Vecht**, de **Eem**, het overvloedige water van het **Noordzeekanaal** en wat daarop loost, enz.

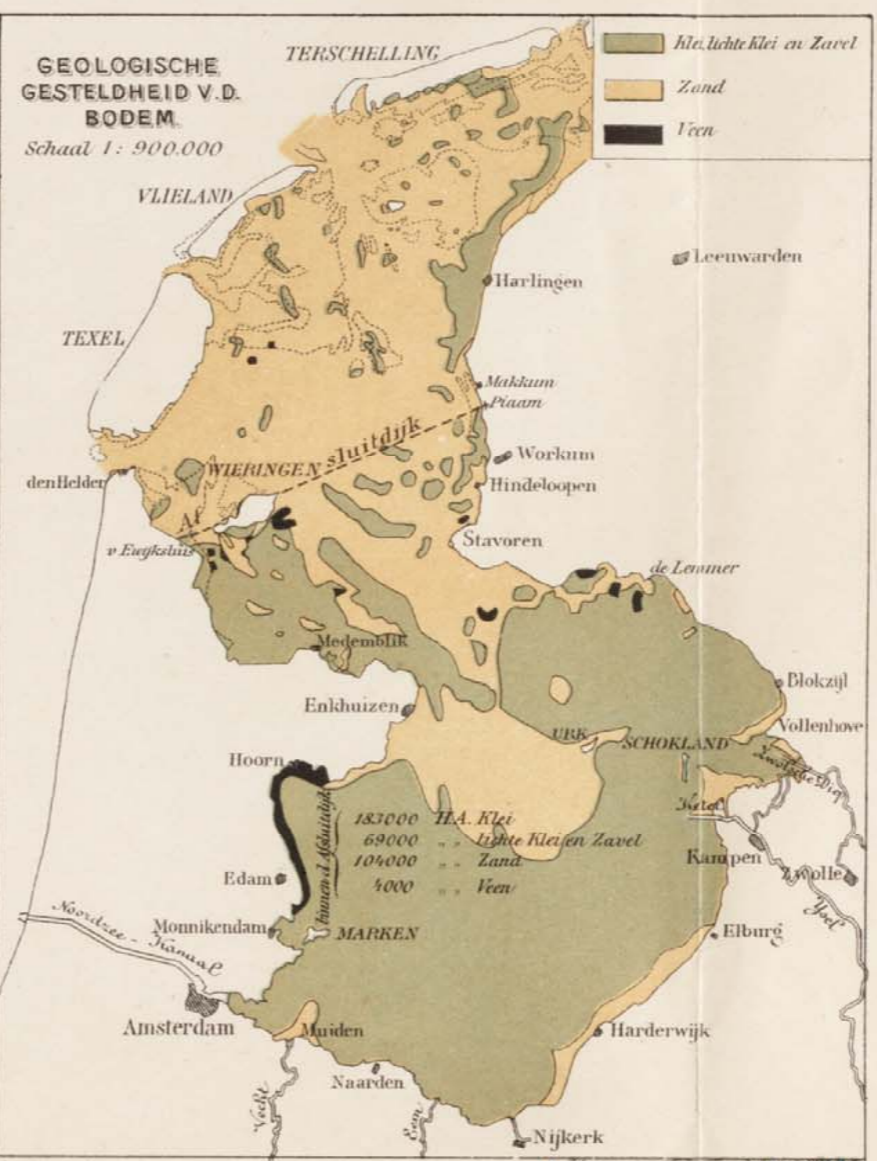
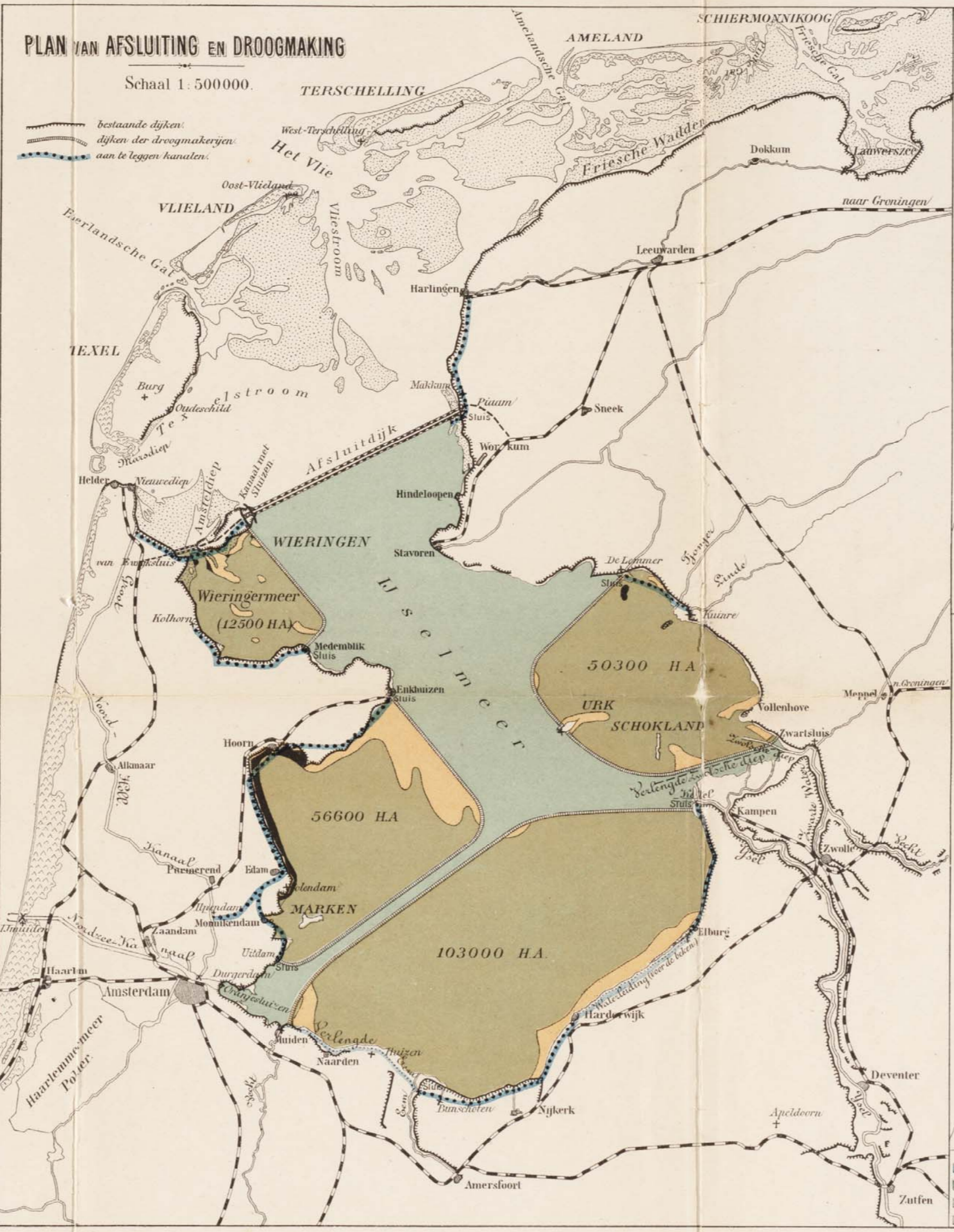
Het **Yselmeer** loost door sluisen, (24 sluisen samen 300 M. wijd) op **Wieringen**.

In de verbroken **scheepvaart** en **afwatering** wordt voorzien door **KANALEN**:

- van **Elburg** naar den **Yselmond**,
- » **Harderwijk** naar de **Eem** (de **Eem** wordt naar den zijtak **Amsterdam-Yselmeer** geleid),
- » **Uitdam** langs **Monnikendam**, **Edam** tot **Lutje-Schardam** en van **Lutje-Schardam** langs **Hoorn** naar **Enkhuizen**; zijtak naar **Ipendam**,
- » **Kolhorn** naar **Medemblik**,
- » het **N.-Hollandsch Kanaal** door **Anna-Paulowna-Polder** en **Wieringen**,
- » de **Linde** en **Tjonger** naar het **Yselmeer** bij de **Lemmer**,
- » het **Yselmeer** bij **Piaam** naar **Harlingen**.

Schutzsluisen op **Wieringen** tusschen **Yselmeer** en **Noordzee**.

Spoorwegverbinding over den afsluitdijk tusschen de lijnen **Amsterdam—Helder** en **Stavoren—Leeuwarden**.

Oppervlakte binnen den afsluitdijk ongeveer . . . . . 360.000 H.A.
 hiervan binnen de droogmakerijen ruim. . . . . 230.000 H.A.

Bodem in de droogmakerijen:
 Klei . . . . . 164.000 H.A. (71%)
 lichte klei en zavel . . . . . 44.000 H.A. (19%)
 Zand en veen . . . . . 24.000 H.A. (10%)

Volgens Prof. MAIJER zal: *minstens 3/4 van de gronden der bekomste polders bouwgrond zijn, grootendeels van groote waarde en slechts een ondergeschikt deel van geen onmiddellijke waarde.*

Prof. VAN BEMMELEN oordeelt: *dat de kleigronden van de Zuiderzee in kwaliteit gelijk zullen zijn aan de kleigronden der Ypolders, en dat de lichte kleigronden in kwaliteit gelijk zullen zijn aan de gronden der Groninger noordelijke zeepolders.*

Tijd van uitvoering . . . 32 jaar, waarvan 8 jaar voor den afsluitdijk (30.000 M. lang).
 Hoogstens 10.000 H.A. per jaar voor cultuur geschikt te maken.

De 4 groote deelen worden wegens de ongelijke diepte van hun bodem elk in eenige polders verdeeld (van 3 tot 5), die één voor één worden drooggemaakt, zoodat nooit eene groote oppervlakte lang braak kan liggen.

Kosten.

Totaal **190 miljoen** gulden, met inbegrip van renteverlies, doch zonder kosten voor de defensie, (de afsluitdijk alleen 28 miljoen, met de sluisen 42 miljoen).

Kosten per Hektare:
 den afsluitdijk inbegrepen: f 880 zonder, f 1032 met renteverlies
 zonder den afsluitdijk: . . . 685 » » 746 » »

Voorts moet gerekend worden op den aanbouw van woningen, schuren, enz., wat (ruim gerekend) f 250 per H.A. zal vereischen.

VOORDEELEN DER AFSLUITING EN DROOGMAKING.

1°. Voor de **waterkeering**:
 Het water kan na de afsluiting langs de kusten hoogstens rijzen tot 1 à 2 M. minder hoogte dan thans. **Dus:**
Gevaar voor overstroming weggenomen.
Vermindering kosten van dijksonderhoud. (Na aftrek onderhoud afsluitdijk, voor **gewoon** onderhoud f 100.000 besparing 's jaars).

T. N. van den afsluitdijk langs de **Friesche** kust, waarschijnlijk slechts ± 0.15 M. verhooging. Daarom de dijken aldaar te verhoogen (begrepen in de kosten).

2°. Voor de **waterloozing**:
 Het voordeel der afsluiting voor de waterloozing is *aanzienlijk*. Het **Yselmeer** kan door watertoevoer van den Ysel, enz. nooit stijgen tot eene zorgwekkende hoogte, al moeten de sluisen op **Wieringen** eenigen tijd gesloten blijven.
Na de afsluiting zal de gemiddelde stand op het **Yselmeer** lager zijn dan thans op de **Zuiderzee**: er zal *sterker* geloosd kunnen worden en er zullen *meer uren* voorkomen waarop loozing mogelijk is. Het door den **Ysel** aangevoerde **ijs** kan slechts een zeer klein deel van de oppervlakte van het meer beslaan en moet daarop smelten. Het zal dus minder hinderlijk zijn dan thans, nu het door de getijden heen en weer wordt bewogen.

3°. Voor de **waterverversching**:
 Na de afsluiting kunnen **Friesland** en **Noord-Holland** zich uit het **Yselmeer** 's zomers zoo noodig van *zoet water* voorzien.

4°. Voor de **spoorwegverbinding**:
 Door den spoorweg over den afsluitdijk wordt de *verbinding Amsterdam—Leeuwarden*
40 min. korter dan die over **Enkhuizen—Stavoren** (3 u. 40 m.),
71 min. korter dan die over **Zwolle—Meppel** (4 u. 14 m.)

5°. **Landaanwinning**:
 Aanwinst van **216.000 H.A.** verkoopbaar land, in 't algemeen van de meest vruchtbare grondsoort. Zie boven onder **PLAN DER ZUIDERZEE-VEREENIGING** (bodem).

De **scheepvaart**, die grootendeels plaats heeft vice-versa in de richtingen van **Amsterdam** naar den **Ysel**, naar het **Zwolsche Diep**, naar de **Lemmer** en naar **Harlingen**, zal door de afsluiting eer gebaat dan geschaad worden, daar in de plaats van de nu dikwijls woeste **Zuiderzee** een kalmer binnenmeer en kanalen komen. Bovendien kan nu wegens de groote afstanden niet op tij gevaren worden, maar alleen op de *laagwaterstanden*, na de afsluiting echter bij een *vast peil*. Eenige havens, nu alleen bij hoog water te gebruiken, zullen na de afsluiting verdiept moeten worden.

Nadeel is het verloren gaan der **Zuiderzee-visscherij**. Deze zal nagenoeg geheel verdwijnen (Rapport Dr. Hoek). Zij levert nu ongeveer 1 à 1½ miljoen gulden 's jaars op, doch de opbrengst is zeer afwisselend (in 1890 alleen 2,8 miljoen gulden ansjovis). Voorts verlies aan vaartuigen, netten, enz.

De meeste plaatsen die op de **Zuiderzee** visschen (bijvoorbeeld **Urk**, **Enkhuizen**, **Volendam**, **Enkhuizen**, **Wieringen**, den **Helder**, **Texel**) visschen echter ook op de **Noordzee**, waarmede zij volgens het plan door kanalen, enz. in verbinding blijven.

Waarschijnlijk zal de visschersbevolking zich voor een deel naar den **Helder** en **Ymuiden** verplaatsen en voor een ander deel van beroep veranderen.

Involed der droogmaking op de gezondheid.

Volgens Rapport van de Nat. Afd. der K. A. v. Wet, gevoegd bij het Wetsontwerp der Regeering van 1877 tot droogmaking van het zuidelijk gedeelte, zal naar alle waarschijnlijkheid geen nadeelige invloed meer te duchten zijn, wanneer de volledige bemaling is verkregen en de nieuwe gronden in cultuur gebracht zijn en bestaat er geen voldoende grond voor de vrees, dat malaria-ziekten zich uit den polder of zijne onmiddellijke omgeving over de aangrenzende gewesten zullen uitbreiden." (Blijkens de ondervinding opgedaan bij de Ypolders, den Zuidplaspolder, enz.)

De gronden van den **Haarlemmermeerpolder** waren niet volkomen ontwaterd en van alle middelen voor eene goede waterloozing voorzien (slooten, greppels, enz.), toen zij aan den landbouw werden overgegeven. De tijd van droogmaking viel samen met dien van eene koortsepidemie langs de kusten van het **Kanaal** en de **Noordzee**; — van daar nadeelige gevolgen.